

KOLASA (23) *sb f*

-f- (20), -íf-, -ís- (3).

o jasne. ◇ -as-, -às; *końcowe a jasne (w tym 2 r. błędne znakowanie)*.

sg *N* kolasa (10). ◇ *L* kolesie (2) *KochPieś*, *KlonWor*, kolasie (1) *Mącz*. ◇ *pl N* kolasy (3). ◇ *G* kolàs (4). ◇ *A* kolasy (1). ◇ *I* kolasami (1). ◇ *L* kolasach (1).

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVII – XVIII w.*

1. Wóz o różnym przeznaczeniu, zwłaszcza do celów gospodarskich i wojennych; *cisium Mącz*, *Calep*; *carpentum*, *carrum Mącz*, *Cn*; *benna*, *biga*, *bigae*, *cantherium*, *corrus*, *covinum*, *rheda Mącz*; *petoritum Calep*; *arcera*, *capsus*, *currus longus*, *hamaxa*, *mandra*, *plaustrum (a. plostrum)*, *sarracum*, *storea*, *vectabulum*, *ve(h)ia*, *onerarium vehiculum Cn* (22) : Ano więc koláfy íkrzypią Podrogach fie krupy fypią *RejRozpr* F2v; Biga, et Bigae, Kára. Wós. Koláfá/ w którey dwa koniá robiá/ Wafężny wozek zowá drudzi. *Mącz* 25a; TOć fą fzańce naprędfze/ Litewkie koláfy/ Gdy w nie źiemie nátłoczyfz/ ftoią zá táráfy. [...] Iefli doftátek kolas/ ftywaiy ie fowito/ Ofypuy ie z obu ftron/ by ich nie przebito. *BielSat N [idem BielSjem]*; A gdy fię nád Wiliá wźyfcy fciágnęli/ wnet z wielkich kłodzin poczynili płoty/ ná ktorych koláfíy y wźyftko woienne narzędzie/ nie długo tráctuiąc/ przepráwili *StryjKron* 265, 265; *BielSjem* 36 [2 r.]; Lepiéy polnych Tátárov dawny zwyczaj niešie/ V których káždy fwóy dóm wozi ná kolešie *KochPieś* 1; *Calep* 796a; A tęby ftráwę wypráwieni/ złożywłzy fię fpołem kilká ich ná koniá/ koláfámi z fobą prowadzić mogli *GrabPospR* M3v; Bárzo tego blisko hárdé niewiáfty/ iż pychę wáfzę [...] poniży P. Bog/ iáką pogáńfką niewolá. w którey was miáfsto złoty ch kolebek ná koláfách powloká. *SkarKaz* 580b; *KlonWor* 4.

W charakterystycznych połączeniach: kolasa litewska (2), *skrzypiąca (skrzypi)* (2); *kolasą prowadzić; na kolesie powlec, wieść, wozić*.

Wyrażenie: »kolasa o dwu kolech« (1): *Cisium – Kara*, koláfsa odwu koliech. *Calep* 201b.

Szeregi: »kara, (albo) kolasa« (7): *Veredus*, Był przed láty kón w wielkíy kárze álbo koláfie ku prętkiemu mknieniu gotowy *Mącz* 484d, 24c, 34a, 39b, c, 54c; *Calep* 201b.

»kolasa albo woz« [szyk 1 : 1] (2): Pifzå Kronikarze niepodobná rzecz/ żeby tám miał wzyąć iednego z drugim/ ftebrá/ złotá/ pereł/ kámienia drogiego/ trzy fthá wozow álbo kolas w ten czas *BielKron* 396v; *Mącz* 67a.

2. *Urządzenie do młócenia (lat. „tribulum” ‘szeroka deska do młócenia, ciągnięta przez woły’; nazwa „kolasa” być może przez pomieszanie z innym urządzeniem do młócenia w postaci walca)* (1) : *Tribulum*, vel *Tribula*, Koláfá/ ízliáfá/ wóz álbo fánie do młócenia żytá. *Mącz* 463c.

Synonimy: 1. kara, woz; 2. mnie, szlifa, woz.